

Jan Popczyk
wpis do Księgi KIE (TEE)

Analizując, z pozycji profesorskiej, zadania Sejmu RP X kadencji, zwłaszcza Komisji do spraw Energii, Klimatu i Aktywów Państwowych zrozumiałem, że zajmując się od trzydziestu lat tą tematyką mam obowiązek wypowiedzenia się w sprawie błędów poznawczych dotyczących wielkiego obszaru sieci elektroenergetycznych i rynków energii elektrycznej. Czyli tematyki, którą Komisja musi podjąć w okresie styczeń – czerwiec 2024. Po to, aby osłabić szok przełomowości transformacji energetycznej, którego nie da się odroczyć na dłużej niż na pół roku. Zarówno ze względu na polskie uwarunkowania, jak i na sytuację globalną.

Bibliografia

Biała Księga (2023) Transformacji energetycznej do elektroprosumeryzmu (TEE). Jan Popczyk. Część pierwsza – Biuletyn Rynki Elektroprosumeryzmu: nr 1(6)/2023, Energetyka 8/2023, część druga – Biuletyn Rynki Elektroprosumeryzmu: nr 2(7)/2023, Energetyka 10/2023. Wersja elektroniczna jednolita (alpha). PPTE 2050. Gliwice, listopad 2023.

Prawo energetyczne (1997) oraz najważniejsze ustawy związane: 1 – ustawa o odnawialnych źródłach energii (2015), 2 – ustawa o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (2016), 3 – ustawa o rynku mocy (2017), 4 – ustawa o przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie obiektów energetyki jądrowej (2023), 5 – ustawa o sieciach przesyłowych i rozdzielczych (2023), 6 – ustawa o elektrowniach szczytowo-pompowych (2023).

Polityka Energetyczna Polski 2040. Ministerstwo Klimatu i Środowiska.

Tematyka (sekwencja poszczególnych bloków tematycznych jest podporządkowana logice powiązań błędów poznawczych. To znaczy uwzględnia uwarunkowania (trudność) likwidacji poszczególnych błędów oraz wynikające z niej skutki (korzyści) w całej przestrzeni złożoności, w którą energetyka została zepchnięta na całym świecie, ale w Polsce w ostatnich latach w szczególności. W tematyce najwięcej miejsca – i na pierwszym miejscu – poświęcono budowie środowiska prawnego bieżącej (kryzysowej) odporności elektroprosumenckiej z trzech powodów. Po pierwsze dlatego, że ma on krytyczne znaczenie praktyczne: bieżące i z punktu widzenia działań, których realizacja musi być rozpoczęta w okresie letnim, przed nadejściem energetycznego sezonu jesienno-zimowego. Po drugie dlatego, że odporność elektroprosumencka jest jądrem przełomowości transformacji energetycznej do elektroprosumeryzmu (TEE), zatem warunkuje całość transformacji. Po trzecie, zbudowanie odporności elektroprosumenckiej zależy w całość od regulacji prawnych (domena Komisji) i w bardzo wielkim stopniu od zrjonalizowania wykorzystania sieci elektroenergetycznych, na pierwszym miejscu rozdzielczych (dystrybucyjnych).

I. Budowa środowiska prawnego bieżącej (kryzysowej) odporności elektroprosumenckiej [kompatybilnej względem wschodzącego tripletu paradygmatycznego monizmu elektrycznego w Prawie elektrycznym i kontr-kompatybilnej względem bezpieczeństwa

energetycznego zdefiniowanego w Prawie energetycznym, czyli w środowisku schodzącego paradygmatu energetyki WEK PK-W/OZE-EJ].

- I.1. Trzy ustawy pilotażowe do Prawa elektrycznego [1 - w sprawie dostępu do informacji, 2 - w sprawie rynku technicznego i 3 - w sprawie zasady współużytkowania zasobów KSE, sieciowych i regulacyjnych].
- I.2. Uwzględnienie w ustawach pilotażowych regulacji o obligatoryjności planu elektroprosumeryzacji JST [regulacji kontr-kompatybilnej względem odpowiednika, którym jest fakultatywny Projekt planu zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe w Prawie energetycznym].
- I.3. Finansowanie skutków ustaw pilotażowych: zastosowanie ulgi podatkowej [w postaci „kwoty” wolnej od podatku („60 tys. PLN”) dla pretendentów do nowych rynków elektroprosumeryzmu (w szczególności dla elektroprosumentów) za wejście w proces autonomizacji względem KSE na trajektorii on-off grid na poziomie nie mniejszym niż 50% (w okresie rocznym)].
- I.4. Urząd Rozwoju Elektroprosumeryzmu (UREE) [urząd kontr-kompatybilny na wschodzących dziedzinowych rynkach elektroprosumeryzmu względem Urzędu Regulacji Energetyki na sektorowych rynkach schodzących WEK PK, w tym na potencjalnym sektorowym rynku paramilitarnym energetyki EJ].
- I.5. Plan transformacji KSE [ukształtowanie firm sieciowych kontr-kompatybilnych względem obecnych „operatorów” OSD, które zaniechały całkowicie w ostatnich pięciu latach działania na rzecz wytworzenia kontr-kompatybilnych (względem rynku technicznego PSE) rynków technicznych na swojej infrastrukturze nN, SN i 110 kV].
- I.6. Plan zwiększenia zdolności przyłączeniowych sieci nN oraz SN za pomocą intensyfikacji ich wykorzystania w trybie (poprzez zapewnienie) cyfryzacyjnej kompatybilności sieciowo-rynkowej [Operator Wirtualnego Systemu Elektrycznego (WSE), Operator Informacji Rynku Energii Elektrycznej (OIRE) WSE (operator kontr-kompatybilny względem operatora OIRE PSE, systemy SCADA umożliwiające korporacjom zarządzanie bezpieczeństwem swoich sieci na rynkach czasu rzeczywistego (RCR), certyfikowany elektroprosumencki sieciowy terminal dostępowy (STD)].
- I.7. Komunalizacja i prywatyzacja sieci niskiego napięcia [zwłaszcza (na początku) zrównanie operatorskiego i rynkowego statusu prawnego instalacji wewnętrznych dużych budynków mieszkalnych oraz korporacyjnych sieci nN w obrębie JST, Sandboxy (bezpieczna i efektywna droga do Prawa elektrycznego)
- I.8. Regulacja antymonopolowa (*ex post*) vs współczesna regulacja *ex ante* [czyli zmiana obowiązującej regulacji *ex ante* na kontr-kompatybilną regulację *ex post* właściwą ogólnie dla rynków konkurencyjnych, i w szczególności dla rynków energii elektrycznej RCR].
- I.9. Wyłączenie możliwości stosowania zasady pomocniczości (w tym w formule sprawiedliwej transformacji) inwestycji sieciowych obciążonych wysokim ryzykiem stranded costs [w wypadku sieci rozdzielczych (dystrybucyjnych) jest to wyłączenie możliwości stosowania zasady pomocniczości na poziomie państwa do czasu ich (sieci rozdzielczych) komunalizacji; po skomunalizowaniu zasada pomocniczości

może być stosowana (ale tylko przejściowo) przez jednostki JST; po prywatyzacji zasada pomocniczości nie może być stosowana (UREE musi wdrożyć procedurę upadłości)].

- II. Pełnomocnicy ds. kryzysowej odporności elektroprosumenckiej JST [to rozwiązanie (powołanie pełnomocników) jest startowym rozwiązaniem, do natychmiastowej realizacji, i obejmuje w wariacie podstawowym dwa rodzaje pełnomocników].
 - II.1. Pierwszym jest pełnomocnik (zespół) ds. realizacji zadań własnych JST [na początek powinna to być jednostka wewnętrzna Urzędu].
 - II.2. Drugim jest pełnomocnik ds. realizacji elektroprosumeryzacji JST w obszarze poza zadaniami własnymi JST [agent posiada licencję JST].
 - II.3. Finansowanie pełnomocników [pierwszy z pełnomocników jest na początku finansowany z budżetu JST, drugi działa w formule komercyjnej].

- III. Ramy programowe edukacji i budowy kompetencji zawodowych [bez edukacji i kształcenia do zawodów elektroprosumeryzmu nie jest możliwa transformacja TEE oznaczająca budowę społecznej gospodarki rynkowej].
 - III.1. Kształcenie (szkoły zawodowe i technika) [ramy programowe obejmują kształcenie do zawodów potrzebnych elektroprosumeryzmu].
 - III.2. Edukacja (szkoły podstawowe) [ramy programowe edukacji obejmują wszystkie trzy wymiary podstawowego zrozumienia transformacji do elektroprosumeryzmu [społeczny (z uwzględnieniem politycznego), ekonomiczny (z uwzględnieniem technologicznego) oraz klimatyczny (z uwzględnieniem środowiskowego)].
 - III.3. Finansowanie [pochodzi ze wzrostu wynagrodzeń nauczycieli, źródło tego finansowania musi być uwzględnione w ustawie o wzroście wynagrodzeń nauczycieli].

- IV. Realizacja zasady pomocniczości na poziomie JST [w finansowaniu realizacji tej zasady w okresie początkowym uczestniczy budżet państwa]
 - IV.1. Finansowanie państwowe systematycznie zmniejsza się [jest zastępowane przez wzrost podatków, którego głównymi beneficjentami są w transformacji TEE samorządy (JST)].
 - IV.2. Zasada pomocniczości na poziomie JST obejmuje głównie obszar wykluczenia energetycznego [stopniowo przenosi się jednak na inne obszary godne wspierania (w szczególności takie jak edukacja i kształcenie do najbardziej potrzebnych zawodów potrzebnych transformacji TEE wraz jej postępami)].
 - IV.3. Początkowe finansowanie państwowe (budżetowe) dla JST [finansowanie to powinno pochodzić z opóźnienia wydatków na energię jądrową]

- V. Jeśli okaże się, że intensywna realizacja transformacji TEE zapewnia odporność elektroprosumencką, to będzie można całkowicie zrezygnować z energetyki jądrowej].
 - V.1. Obecne zasoby wytwórcze w postaci ponad 10 GW praktycznie nowej mocy zainstalowanej w źródłach na węgiel kamienny i brunatny oraz gazowe dają pełną gwarancję odporności elektroprosumenckiej w horyzoncie 2050, a w tym

horyzoncie będzie się dokonywać (już się dokonuje) systematyczna falsyfikacja energetyki jądrowej oraz (pozytywna) weryfikacja efektywnych technologii OZE i magazynów energii o dużej sprawności energetycznej oraz krótkim czasie realizacji].

V.2. Zakaz angażowania się państwa w finansowanie (bezpośrednie i w postaci gwarancji spłaty kredytów) musi w pierwszej kolejności obejmować inwestycje energetyki schodzącej [państwowych korporacji i (prywatnych) oligarchów (we wszystkich obecnych sektorach energetycznych)].

VI. Kompatybilność elektroprosumencka [są dwa obszary w transformacji energetycznej (nie tylko TEE), w których elektroprosumencka kompatybilność ma szczególne znaczenie].

VI.1. Pierwszym są rynki techniczne [w tym obszarze fundamentalne znaczenie ma kompatybilność regulacji częstotliwościowej (czyli dwa rodzaje regulacji mocowej: pierwotnej oraz wtórnej, a inaczej sekundowej i minutowej, odpowiednio) oraz bilansowania energii; w KSE regulacja częstotliwościowa jest realizowana przez wielkie węglowe bloki kondensacyjne, bilansowanie energii jest realizowane w środowisku technologii energoelektronicznych.

VI.2. Drugim są taksonomie technologiczne, negatywna i pozytywna [pierwsza z nich określa zbiór technologii, które na rynku energii elektrycznej nie mogą być zabronione przez żaden poziom władzy; druga natomiast określa technologie, które mogą być dopuszczone na poszczególnych poziomach władzy, ale z wyłączeniem możliwości angażowania się tychże poziomów władzy w jakikolwiek zakres pomocniczości (w Polsce dotyczy to w szczególności elektrowni jądrowych)].

Gliwice, 16 grudnia 2023 r.